

Uvod

Provedba Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 91/10 i 112/12, dalje u tekstu: Zakon), predstavlja iznimno važan i sveobuhvatan projekt kojim je od 1. siječnja 2011. godine promijenjen način provođenja ovrhe, a kojemu su glavni ciljevi uređenje odnosa između dužnika i vjerovnika, povećanje učinkovitosti naplate potraživanja i zaštita vjerovnika.

Ovrha na novčanim sredstvima potrošača provodi se temeljem osnova za plaćanje (ovršne odluke i nagodbe domaćeg suda ili upravnog tijela) i zahtjeva ovrhovoditelja za izravnu naplatu novčane tražbine. Kao i poslovni subjekti, i određeni broj potrošača u RH, zbog nedostatka novčanih sredstava na računima, ima problema u podmirivanju dospjelih obveza.

S obzirom da su Zakonom navedena primanja koja su izuzeta od ovrhe, u uvjetima ovrhe ovršenik je dužan Financijskoj agenciji (dalje: Fina) dostaviti obavijest za svako primanje, naknadu koji su izuzeti od ovrhe. Po primitku obavijesti od ovršenika, Fina je dužna o ovršeniku i vrsti tražbine za koju je ovrha propisana obavijestiti uplatitelja primanja/naknade, a radi uskrate uplate primanja izuzetog od ovrhe na ovršenikov račun. Ovršenik otvara poseban račun na kojeg se uplaćuju izuzeta primanja dok su sredstva na svim ostalim računima premetom ovrhe. Od ovrhe je izuzet iznos od 2/3 prosječne neto plaće u RH, a ako je plaća manja od prosječne izuzet je iznos u visini 3/4 plaće ovršenika, ali ne više od 2/3 prosječne neto plaće u RH.

Kao jedna od mjera rješavanja problema potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje više od 360 dana donesen je Zakon o otpisu dugova fizičkim osobama (NN 62/18) koji je stupio na snagu 21. srpnja 2018. godine. Fina je sukladno navedenom Zakonu izvršila odgovarajuće postupke prestanka postupanja po osnovama za plaćanje za ovršenike i tražbine koji ispunjavaju zakonske uvjete.

Unatoč prednostima prethodnog Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima koji je osigurao učinkovitu, jednostavnu i sveobuhvatnu ovrhu na novčanim sredstvima, dosadašnja praksa ukazala je potrebnim implementirati određene dopune odnosno usklađenja, a kako bi se otklonile nedoumice u postupanju. Najvažnije novosti u postupku provedbe ovrhe na novčanim sredstvima koje su sadržane u novom Zakonu, objavljene su na WEB stranici Fina. Sukladno odredbi čl. 33. st. 1. novog Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN 68/18, 2/20, 46/20, 47/20, 83/20, 133/20), koji je stupio na snagu 4. kolovoza 2018. godine, automatizmom se prestala provoditi ovrha po osnovama za plaćanje koje su bile evidentirane u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje na teret ovršenika fizičke osobe, a koje se nisu naplatile u cijelosti u roku od 3 godine od datuma primitka u Finu i po kojima nije bilo nikakvih naplata posljednjih šest mjeseci. Po toj se osnovi djelomično ili u cijelosti prestala provoditi ovrha po osnovama za plaćanje za 225.322 ovršenika.

1. Analiza duga potrošača po teritorijalnom kriteriju – stanje 30.9.2024.

Prema odredbama Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (dalje: Zakon), Fina provodi ovrhu na novčanim sredstvima ovršenika, poslovnih subjekata i potrošača. Sukladno Zakonu, pod pojmom „potrošač“ podrazumijeva se fizička osoba koja ne obavlja registriranu gospodarsku djelatnost i koja se ne bavi slobodnim zanimanjem.

Prema podacima koje je obradila Fina, 30. rujna 2024. godine, 200.596 potrošača nije podmirilo svoje dospjele osnove za plaćanje. Dug potrošača, evidentiran u Očevidniku o redosljedu osnova za plaćanje, iznosio je 2,83 milijarde eura. Krajem prosinca 2023. godine evidentiran je 210.781 potrošač s neizvršenim osnovama, a dug je iznosio 2,71 milijardu eura.

Analiza dospjelih neizvršenih osnova potrošača, stanje na dan 30. rujna 2024. godine, pokazala je da je, u apsolutnom broju, najviše dužnika i jednako tako najveći je iznos njihova duga, u županiji Grad Zagreb.

Tablica 1. Pregled dospjelih neizvršenih osnova potrošača, promatrano po županijama – stanje 30.9.2024., rang po broju potrošača koji nisu podmirili dospjele osnove za plaćanje Iznosi u eurima

Šif. žup.	Naziv županije	Broj stanovnika	Broj potrošača	Iznos neizvršenih osnova	Udio potrošača u broju stanovnika u %	Udio potrošača u broju radno sposobnog stanovništva u %
21	Grad Zagreb	767.131	40.599	777.080.922	5,29*	8,26*
17	Splitsko-dalmatinska	423.407	18.005	195.690.364	4,25	6,70
1	Zagrebačka	299.985	15.565	167.145.174	5,19*	8,13
14	Osječko-baranjska	258.026	15.322	138.558.213	5,94*	9,24*
8	Primorsko-goranska	265.419	12.679	515.143.680	4,78	7,74
3	Sisačko-moslavačka	139.603	10.006	73.736.973	7,17*	11,52*
18	Istarska	195.237	8.990	96.084.871	4,60	7,37
16	Vukovarsko-srijemska	143.113	8.547	67.285.128	5,97*	9,47*
12	Brodsko-posavska	130.267	7.321	60.591.698	5,62*	8,90*
5	Varaždinska	159.487	7.255	128.855.029	4,55	6,96
13	Zadarska	159.766	7.156	61.471.552	4,48	7,29
7	Bjelovarsko-bilogorska	101.879	6.415	62.716.288	6,30*	10,09*
6	Koprivničko-križevačka	101.221	6.244	47.517.679	6,17*	9,71*
20	Međimurska	105.250	5.826	52.452.301	5,54*	8,73*
4	Karlovačka	112.195	5.487	46.183.800	4,89	7,81
2	Krapinsko-zagorska	120.702	5.067	58.848.924	4,20	6,41
15	Šibensko-kninska	96.381	4.427	47.942.913	4,59	7,67
19	Dubrovačko-neretvanska	115.564	4.306	47.790.079	3,73	6,00
10	Virovitičko-podravaska	70.368	4.228	32.149.929	6,01*	9,40*

Šif. žup.	Naziv županije	Broj stanovnika	Broj potrošača	Iznos neizvršenih osnova	Udio potrošača u broju stanovnika u %	Udio potrošača u broju radno sposobnog stanovništva u %
11	Požeško-slavonska	64.084	3.159	23.021.817	4,93	7,84
9	Ličko-senjska	42.748	2.026	19.343.320	4,74	7,74
	Sjedište izvan RH	3.871.833	1.966	106.318.323	0,05	0,08
	Ukupno RH	3.871.833	200.596	2.825.928.976	5,18	8,19

Izvor: Fina - Očevidnik o redosljedu osnova za plaćanje

*Više od prosječnog udjela potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u broju stanovnika.

U odnosu na ukupan broj stanovnika županije, najviše je potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u Sisačko-moslavačkoj (7,17%), Bjelovarsko-bilogorskoj (6,30%), Koprivničko-križevačkoj (6,17%), Virovitičko-podravskoj (6,01%), Vukovarsko-srijemskoj (5,97%), Osječko-baranjskoj (5,94%), Brodsko-posavskoj (5,62%) i Međimurskoj županiji (5,54%) te Gradu Zagrebu (5,29%). U odnosu na broj radno sposobnog stanovništva, najviše je potrošača također u Sisačko-moslavačkoj (11,52%), Bjelovarsko-bilogorskoj (10,09%), Koprivničko-križevačkoj (9,71%), Vukovarsko-srijemskoj (9,47%), Virovitičko-podravskoj (9,40%), Osječko-baranjskoj (9,24%), Brodsko-posavskoj (8,90%) te Međimurskoj županiji (8,73%) i Gradu Zagrebu (8,26%).

2. Analiza duga potrošača po gradovima i općinama RH – stanje 30.9.2024.

Na rang listi 25 gradova s najvećim brojem potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje i rang listi 25 gradova s najvećim iznosom duga, 20 je istih gradova.

Tablica 2. Rang lista 25 gradova po kriteriju broja potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje – stanje 30.9.2024. Iznosi u eurima

Rang	Grada/općine	Broj stanovnika**	Broj potrošača	Udio u ukupnom broju stanovnika u %	Broj radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine)**	Udio u broju radno sposobnog stanovništva u %
1.	Zagreb	767.131	40.599	5,29	491.714	8,26
2.	Split	160.577	7.072	4,40	102.351	6,91
3.	Rijeka	107.964	6.225	5,77	66.853	9,31
4.	Osijek	96.313	5.166	5,36	62.091	8,32
5.	Velika Gorica	61.075	3.167	5,19	38.840	8,15
6.	Slavonski Brod	49.891	3.142	6,30	31.121	10,10
7.	Sisak	40.121	3.113	7,76	25.015	12,44
8.	Zadar	70.779	3.106	4,39	44.376	7,00
9.	Pula	52.220	3.007	5,76	32.502	9,25
10.	Karlovac	49.377	2.569	5,20	30.869	8,32
11.	Bjelovar	36.316	2.337	6,44	22.610	10,34
12.	Varaždin	43.782	2.158	4,93	27.877	7,74
13.	Šibenik	42.599	1.950	4,58	25.963	7,51
14.	Vinkovci	30.842	1.927	6,25	19.721	9,77
15.	Čakovec	27.122	1.888	6,96	16.979	11,12
16.	Dubrovnik	41.562	1.615	3,89	25.797	6,26
17.	Vukovar	23.175	1.599	6,90	13.782	11,60
18.	Samobor	37.435	1.598	4,27	24.082	6,64
19.	Kaštela*	37.794	1.589	4,20	24.466	6,49
20.	Petrinja*	19.950	1.409	7,06	12.709	11,09
21.	Koprivnica	28.580	1.345	4,71	18.296	7,35
22.	Križevci*	18.949	1.324	6,99	12.104	10,94
23.	Kutina*	19.601	1.317	6,72	12.224	10,77
24.	Zaprešić	24.133	1.287	5,33	15.301	8,41
25.	Đakovo*	23.577	1.224	5,19	15.440	7,93
	Ukupno	1.910.865	101.733	5,32	1.213.083	8,39
	Ukupno RH	3.871.833	200.596	5,18	2.450.178	8,19
	Udio u RH u %	49,35	50,72		49,51	

Izvor: Fina - Očevidnik o redosljedu osnova za plaćanje

*Grad je na rang listi 25 gradova/općina po broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje, ali ne i na rang listi 25 gradova/općina po iznosu duga potrošača.

**Izvor DZS, Popis 2021.

Prema broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u odnosu na broj stanovnika, izdvaja se Sisak sa 7,76%, slijedi Petrinja sa 7,06%, zatim Križevci sa 6,99%, Čakovec sa 6,96%, Vukovar sa 6,90%, Kutina sa 6,72%, Bjelovar sa 6,44% i Slavonski Brod sa 6,30% potrošača. Na popisu tih potrošača, promatrano po gradovima/općinama, po iznosu duga (tablica 3), izdvaja se Varaždin koji je peti na rang listi po iznosu duga potrošača, ispred gradova koji imaju više stanovnika: Karlovca, Slavanskog Broda, Pule, Velike Gorice i Zadra.

Prema prosječnom iznosu duga, najviše je potrošača s evidentiranim neizvršenim osnovama za plaćanje u Rijeci, njihov prosječan dug iznosi 72 tisuće €, slijede ih potrošači općine Gornji Kneginec s dugom od 65 tisuća € i potrošači općine Petrijanec s dugom od 57 tisuća €, grada Novog Marofa s dugom od 47 tisuća €, Makarske s dugom od 24 tisuće €, grada Zagreba i Varaždina s dugom od 19 tisuća €, Ivanić Grada s dugom od 16 tisuća €, Čakovca i Samobora s dugom od 14 tisuća € te Koprivnice s dugom od 13 tisuća €, dok su potrošači u preostalim 13 gradova s rang liste, u prosjeku dužni od 7 tisuća € (potrošači grada Karlovca i Siska) do 12 tisuća € (potrošači grada Splita).

Promatrano po udjelu potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje u broju radno sposobnog stanovništva, za 25 gradova/općina na rang listi kreiranoj po kriteriju iznosa duga potrošača, izdvaja se Sisak s 12,44% udjela tih potrošača u broju radno sposobnog stanovništva, a slijede Vukovar s 11,60%, Čakovec s 11,12%, Petrijanec s 10,41%, Bjelovar s 10,34% i Slavonski Brod s 10,10%.

Tablica 3. Rang lista 25 gradova po kriteriju iznosa duga potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje – stanje 30.9.2024. Iznosi u eurima

Rang	Grada/općine	Broj stanovnika**	Broj potrošača	Broj radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine)**	Udio u broju radno sposobnog stanovništva u %	Ukupni dug
1.	Zagreb	767.131	40.599	491.714	8,26	777.080.922
2.	Rijeka	107.964	6.225	66.853	9,31	446.402.985
3.	Split	160.577	7.072	102.351	6,91	83.094.168
4.	Osijek	96.313	5.166	62.091	8,32	49.494.908
5.	Varaždin	43.782	2.158	27.877	7,74	40.162.439
6.	Velika Gorica	61.075	3.167	38.840	8,15	34.674.457
7.	Pula	52.220	3.007	32.502	9,25	31.774.986
8.	Zadar	70.779	3.106	44.376	7,00	29.709.138
9.	Slavonski Brod	49.891	3.142	31.121	10,10	28.275.366
10.	Čakovec	27.122	1.888	16.979	11,12	26.865.601
11.	Sisak	40.121	3.113	25.015	12,44	23.113.405
12.	Bjelovar	36.316	2.337	22.610	10,34	22.472.522
13.	Samobor	37.435	1.598	24.082	6,64	21.607.179
14.	Vinkovci	30.842	1.927	19.721	9,77	20.787.394
15.	Novi Marof*	11.795	406	7.921	5,13	18.989.175
16.	Šibenik	42.599	1.950	25.963	7,51	18.948.795
17.	Karlovac	49.377	2.569	30.869	8,32	18.056.471
18.	Gornji Kneginec*	4.900	278	3.209	8,66	18.009.829
19.	Dubrovnik	41.562	1.615	25.797	6,26	17.443.008
20.	Petrijanec*	4.553	306	2.939	10,41	17.389.849
21.	Koprivnica	28.580	1.345	18.296	7,35	16.998.978
22.	Makarska*	13.301	675	8.482	7,96	16.097.263
23.	Vukovar	23.175	1.599	13.782	11,60	14.389.326
24.	Zaprešić	24.133	1.287	15.301	8,41	12.721.280
25.	Ivanić Grad*	12.982	767	8.258	9,29	12.348.012
	Ukupno	1.838.525	97.302	1.166.949	8,34	1.816.907.455
	Ukupno RH	3.871.833	200.596	2.450.178	8,19	2.825.928.976
	Udio u RH u %	47,48	48,51	47,63		64,29

Izvor: Fina - Očevidnik o redosljedu osnova za plaćanje

*Grad je na rang listi 25 gradova/općina po iznosu duga potrošača, ali ne i na rang listi 25 gradova/općina po broju potrošača koji nisu podmirili dospelje osnove za plaćanje.

**Izvor DZS, Popis 2021.